

Asia: VN/35475/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Gasgrid Finland Oy (jäljempänä Gasgrid) on valtionyhtiö, joka toimii järjestelmävastaavana kaasun siirtoverkonhaltijana Suomessa. Gasgrid kiittää Työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua asiasta.

Kaasu on keskeinen osa Suomen energiajärjestelmää erityisesti sähkömarkkinoiden tasapainottajana. Kaasumoottorit ja -turbiinit tarjoavat nopeaa säätövoimaa tilanteissa, joissa sähköön kysyntä vaihtelee ja uusiutuvan tuotannon osuus kasvaa. Tämä rooli korostuu talvikaudella. Kaasu on tärkeä hyödyke myös monilla teollisuuden aloilla, kuten metsä-, kemian- ja metalliteollisuuden prosesseissa, joissa tarvitaan korkeita lämpötiloja ja nopeaa säädettävyyttä.

Kaasun rooli Suomessa on erilainen verrattuna moniin Keski-Euroopan maihin, joissa merkittävä osa kaasun kulutuksesta muodostuu kotitalouksien käytöstä. Euroopan tasolla kaasun varastovelvoite on keskeinen tekijä, jolla turvataan kaasun riittävyyden ohella kuluttajien kohtuullista energian hintatasoa. Varastointivelvoite voi aiheuttaa markkinatoimijoille merkittäviä välittömiä kustannuksia, mutta toisaalta on kaikkien kaasutoimijoiden etujen mukaista, että varastot täyttyvät riittävässä määrin. Liian alhaiset varastotasot johtaisivat pahimmillaan erittäin korkeisiin hintoihin sekä kaasun että sähkön osalta.

Euroopan ja Suomen kaasumarkkinat ovat muuttuneet merkittävästi ja pysyvästi varastointivelvoitteen laatimisen jälkeen. Kaasun kysyntä Euroopassa on pienentynyt, ja markkinaan on syntynyt kysyntäjoustoa vaihtoehtoisten raaka- ja polttoaineiden hyödyntämismahdollisuuksien kautta. Markkinamuutokset onkin tärkeää huomioida nykyistä suuremmassa määrin kansallista varastointivelvoitetta asetettaessa, sillä muutoin velvoite voi aiheuttaa perusteetonta haittaa toimijoille, jotka kykenevät vaihtamaan kaasun toiseen poltto- tai raaka-aineeseen.

Kaasuvarastojen kriittisyys vaihtelee Euroopan alueiden sisällä. Suomi-Baltia-alueella kaasuvarastojen rooli ei ole toimitusvarmuuden näkökulmasta yhtä merkittävä, koska alueella on myös riittävän kapasiteetin omaavaa LNG-tuontikapasiteettia (Inkoo, Hamina, Klaipeda). Varastointivelvoitetasoissa tulisi huomioida nykyistä paremmin alueellinen kriittisyys, jotta velvoite ei aiheuttaisi perusteetonta haittaa. Lisäksi sopimuksin varmistettu kaasun tuonti LNG-terminaaleihin tulisi huomioida varastointivelvoitetta vähentävänä tekijänä.

Kaasuinfrastruktuureissa esiintyy edelleen fyysisiä pullonkauloja, jotka rajoittavat kaasun siirtoa. Suomen näkökulmasta kaasun varastointi Latvian varastoon ei kaikissa tilanteissa tuota toivottua turvaa, sillä korkean kulutuksen aikaan Balticconnector on vaarassa ruuhkautua. Tällöin markkinatoimijat eivät voi halutulla tavalla hyödyntää varastoimaansa kaasua, kun sitä ei saada täysimääräisesti siirrettyä Suomeen. Latvian varasto ei tuota tavoiteltua huoltovarmuutta myöskään tilanteessa, jossa Balticconnector-meriputki olisi vaurioitunut.

Lakiesityksessä lisätty joustavuus varastojen täyttämisen ja tyhjentämisen suhteen on tärkeää. Tämä tukee lain aiheuttamien kustannusten hallintaa ja varastojen optimaalista käyttöä. Strategisesti olisi tärkeää arvioida, kuinka markkina voisi tulevaisuudessa itse arvottaa huoltovarmuutta yhtenä tekijänä sen sijaan, että markkinalle tarvitsee synnyttää nyt nähdyn kaltaisia markkinan normaalia toimintaa ohjaavia velvoitteita. Nykyinen Euroopan ja Suomen markkinamalli ei hinnoittele vakaviin kriiseihin varautumista, kuten omavaraisuutta, kriittisyyttä systeemille ja rinnakkaisille systeemeille (esim. kaasu/sähkö). Lisäksi olisi tärkeää arvioida, mitä vaikutuksia ja kilpailuedun tai talouskasvun lähteitä tämä kehitys voisi pidemmällä aikajaksolla luoda.

Syventynyt sektori-integraatio yhdistää sähkön, lämmön, kaasun ja liikenteen älykkääksi kokonaisuudeksi. Sen avulla tasapainotetaan kulutus- ja tuotantopiikkejä, hyödynnetään uusiutuvan energian ylijäämää ja edistetään hiilineutraaliustavoitteita. Suomessa on vahva energiainfrastruktuuri ja lakiesitykseen lisätyn joustavuuden osalta on olennaista huomioida Suomen vahvojen energiainfrastruktuurien ja niiden mahdollistamien rajapintojen mahdollisuudet, jotta ne tukevat toisiaan joustavuuden, varastoinnin ja toimitusvarmuuden näkökulmasta.

Lopuksi tarkasteltaessa vuosien 2026 varastointivelvoitetta, on huomioitava vuoden 2025 kulutus. Vuoden 2025 kulutus tulee asettumaan tasolle 12 TWh, mikä laskee merkittävästi viiden vuoden keskiarvoa, koska vuosi 2020 (25,4 TWh) ei ole enää mukana laskennassa. Tämä muutos on olennainen, kun arvioidaan velvoitteen kustannusvaikutuksia ja suhteellista merkitystä markkinoille.

Pyhäranta Meri-Katriina
Gasgrid Finland Oy - Kaasuliiketoiminta